

RÄNNÄK

NOLE

AR
RAAMATUKOOL

Asudes Suurelt tänavalt uude asukohta
Peetri platsile nr. 2

täname kõiki õpilasi ja õpetajaid meie seni osaks saanud usalduse ja poolehoiu eest. Uutes avarates ruumides ja paremate võimaluste juures püüame kõik teha, et meie ostjate soovid täielikult täituksid.

K.-m. Vennad Roosipuu

Kooliraamatud,

koolitarbed,

pudukaubad.

K.-m. J. ÕUNAPUU

Peetri plats nr. 4

tel. 414 Narvas.

Pakub koolilastele vormiriiet, käsitööriiet, lõngu, käsitööniiti. **ERI PUDUOSAKOND.**
H O O A J A K S: mantli-, kostüümi-, kleidi-, ülikonna-, palitu-, fraki- ja sõjaväelaste vormiriiet jne.

Rännak Aole

NIG Õpilasingi album

Narvas**18. novembril****1939**

SISU: 1. Kooli aastapäeval. — Tolmetus. 2. Oleme noored! — Helin Leede. 3. Jakob Hurda sajandaks sünnipäevaks. — Henn M. Rütman. 4. Anna Haava. — L. Lagastik. 5. Killuke. — E. Tschemarin. 6. Kaks plikatirtsu. — Helin Leede. 7. Naljakat ja tõsist suvel. — R. Nurm. 8. Nii kadus suvi. — Helin Leede. 9. Kesköö. — L. L. 10. Kodu. — E. Kess. 11. Ekskursioonil. — Linda Mõtus. 12. „Nimed marmortahvlil“. — A. Kivikas ja A. Annist. — E. Malva. 13. „Ajalehe abielu“. — E. Vaigur. — L. Lagastik. 14. Aforisme. 15. Koondugem Õpilasingi! — Ants Linalaid. 16. N I G ja N I Progmn. Õpilasing.

Kooli aastapäeval.

SP 3444

Pöörame taas uut lehekülge oma kooli ajaloos. See on lehekülge täis pidevat tööd, ühiseid saavutusi, kogemusi, raskusi — ja õndmusi.

Võib olla pole kõigi töö tagajärjed senini olnud parimad, kuid me kanname endaga kindlat usku oma edusse ega seisatu enne, kui oleme saavutanud oma sihi.

Olgu me algava tööpõllu künnisele tahunud kõigi noorte ideaalid ja tulevikukohustused: ükski riik ei püsi püssitääkide varal, vaid riikliku julgeoleku kindlustab kultuuriline ja ökonoomiline sõltumatus, iseseisvus.

Järelikult peame meie, noored, seadma oma eesmärgiks isamaa hüvangu ning sellest printsibist lähtudes arendama endid mitmekülgeiseks, tarmukaiks, edasipüüdlikeks, optimistlikeks inimesiks. „Iseenese juurest viib tee iga teise juurde, viib põhjuse ja säält maailma ja maailma olluse juurde“ (E. Enno).

Meie ei usalda mingeid absoluutseid, levinenud reegleid, tõdesid, vaid me hoiame lahti oma vaimu, et üha uut õppida, end täiendada, oma hingeelu süvendada.

Olgu meil puhtaid ja õilsaid ideaale, mis tiivustaksid meid uuel tööaastal, noorusvärskust, elutahet, usku õnnesse, algatusvõimet ja pü-

sivust — ainult siis suudame jääda truuks oma aateile, kanda edasi püha elutuld ning kõrgel hoida kodumaa nime.

Avaldame suurimat tänu õpetajatele-kasvatajatele, paludes neid andestada kõike halba, mis on esinenud minevikus. Püüame tulevikus vältida seda.

Südamlik tänu ka kõigile kaasõpilasile, kes oma kaastööga ja innuga toetasid meie ajakirja.

Loodame, et tulevikus nende kaastöö veelgi agaramaks muutub ning, et me kõik liitume ühiseks noorte pereks, kes püüab jälgida neid põhimõtteid ning kohustusi, mida neisse on sisendanud kodu, kool, riiklik iseseisvus.

Toimet us.

Oleme noored!

Me noored, kes säravi silmi
ahava lastena murrame radu!
Ei karda me hallaõid külmi,
ei rängimat äikesesadu! —
Oleme noored!

Oleme roored, kes aatetuld helget
tungaldes kannavad üle me maa!
Noort, kes elu näeb rõõmsalt ja selgelt,
raskused karmidki murda ei saa!
Oleme noored!

Holin Leode.

Jakob Hurda sajandaks sünnipäevaks.

19. saj. algul tekkinud estofiilsus hakkas sajandi keskpaigu maad andma uuele ja radikaalsemale voolusele, eestlusele. Estofiilse liikumise tegelaskonna moodustasid balti-saksa ja eesti haritlased — viimaseid oli tol ajal ainult paar-kolm — ning nende eesmärgiks oli eesti rahvakultuuriavalduste kogumine ja säilitamine. Saksa rahvaluuleuurijate, eeskätt Herderi mõjustusel tehti tõhusat tööd; uuriti eestlaste rahvuskultuuri, püüdmata seejuures aga arendada eestlaste hariduslikku seisu ei rahvuslikus ega sakslikus suunas ja ignoreerides täielikult rahva sotsiaalset ja majanduslikku seisukorda. Estofiilsuse pessimism eestlaste elujõu suhtes avaldub selgesti Faehlmanni ja esialgses Kreutzwaldi lähetekohas: eesti rahvas sellisena kaob, kuid enne seda tuleb päästa tema

rahvuslik vaimuvara! Ja ainsa „Eesti“ nime kandva seltsi, Õpetatud Eesti Seltsi esimees prof. C. Schirren nimetas eestlasi 19. saj. heloodeks, tundes siiski suurt huvi nende kultuuriavalduste vastu.

Rahvusliku liikumise sünnihetk langeb kokku, ja mitte juhuslikult, suure agraarrahutuste lainega 50.—60. aastail, millest tuntumad on Mahtra ja Pühajärve sõjad. Alles siis tungib esile sotsiaalselt motiveeritud agressiivne liikumine, millele oli loonud aluse rahva majanduslik ja sellega seotud hariduslik tõus. Algust saanud ja arenenud eesti maaharilaste, koolmeistrite ja kõstrite ringidest, oli eestlus algul ebamäärane ja laialivalguv. Alles 1869. a. rahvusliku suurmanifestatsiooni, esimese üldlaulupeoga saab rahvuslik liikumine kindla vormi, suuna ja mis veel tähtsam — juhid. Nendeks saavad Carl R. Jakobson ja Jakob Hurt.

Hurt on Tartumaa mees, põlvakas, sündinud Himmaste küla kooliõpetaja pojana 22. juulil täpselt sada aastat tagasi. Peale maa-koolide lõpetamist Tartu läinud mõttega aastase õppimise järel asuda isa asemele Põlva koolmeistriks, äratas Hurt oma annetega õpetajate tähelepanu. Pärastise oma äia, inspektor Oettase materiaalsel toetusel — kodusest toetusest tuli isa pimedaksjäämise tõttu täielikult loobuda — astus Hurt Tartu gümnaasiumi. Süvenedes filoloogla, peamiselt klassiliste keelte studiumi lõpetas ta gümnaasiumi cum laude. Lõpetatud gümnaasiumi õpetajate ühistoetusel astus Hurt teoloogia fakulteedi, mis näis töötavat kindlat tulevikku. Hurt pidi enne kõike arvestama enda tollaegset ja tulevast majanduslikku seisukorda ja asudes usu-teaduskonda pidi ta sellele ohverdama oma nõrkuse filoloogia vastu, vähemalt esialgu. Kuid olles ainus tollaegne eestlasest teoloogia üliõpilane, ei näinud tulevik selgi alal väga paljutõotavana. Tungimine saksa kirikuõpetajate suletud ringi polnud kerge, mida näitab selgesti Hurda pärastine mittekinnitamine Rõuge pastoriks. Vaba aja pühendades klassilistele keeltele ja emakeelele lõpetab Hurt ülikooli väga häa atestatsiooniga. Kaks aastat kodukooliõpetaja elu akadeemik Middendorf'i juures Hellenurme mõisas ja aasta gümnaasiumiõpetajana Kuressaares ning Tartus mööduvad kiiresti ning a. 1872 asub Hurt oma õpitud kutsesse, kirikuõpetajaks Otepäele. See nn. Otepää ajajärk a. 1872—80 on Hurda elavaim tegevusaeg eesti rahvuslikus elus. Siit sõitis Hurt enda poolt esimesel Otepää-aastal asutatud Eesti Kirjameeste Seltsi kuulsale koosolekuile, siit juhtis ta suurejoonelist Aleksandrikooli aktsiooni ja siin pidi ta vastu võtma kallaletungi kallaletungi järel Jakobsonilt, mis lõppes tema kokkuvarisemisega rahvajuhina ning draamatilise tagasitõmbumisega Peterburisse, eemale avalikust elust.

Hurt kerkis avalikkuse ette 1869. a. laulupeol, kus oma peakõnes püstitas aastakümneid püsima jäänud eesti haridusprogrammi. Kaks aastat hiljem ilmub Hurda sulest Jakobsoni kuulsate isamaakõnedega samalaadiline „Pildid isamaa sündinud asjadest“, milles ta kritiseerib Läti Hendrikut ja kuigi nimetades vanade eestlaste moraali toorevõituks, seab selle siiski kõrgemale saksa interregnumiaegsete rüütlite rusikaõigusest.

Esimene tõelise eesti harilaste seltsi, Eesti Kirjameeste Seltsi ja Aleksandrikooli komiteede, esimese kindlailmelisema eesti seltsilelu

funktsioone täitva organisatsiooni, juhtide koha täitjana saab Hurt a. 1872—76 kogu eestluse suurjuhiks. Saatuslikuks saab aga 1878. a. tekkinud maailmavaateline lõhe tema ja Jakobsoni vahel, millise tervele rahvale traagilise tüli suurema süü asetab ajalugu Hurdale.

Jakobson oli äärmiselt radikaalne, Hurta mõõduks võttes anarhistlik, ja sotsiaalset-majanduslikku progressi nõudev mees, kes kuulutas sõja seda takistavale balti sakslusele. Ei mingisugust kompromissi lubava mehe tee viis mõnigi kord keisrini. Loomulikult pidi niisuguse ei jumalat kartva ega kuradit uskuva võitleja ja klerikaalsete vaadetega sakslusest tugevasti mõjustatud Hurda koostöö viima konfliktini. Arhiivmaterjal näitab, et ka Hurdal polnud erilist sümpaatiat balti-saksluse vastu, kes sedasama tunnet ei näidanud ka Hurdale nagu me ühe näitena paljudes tema mittekinnitamist Rõuge õpetajaks nägime. Kuid puhtsaks ümbrus õpiaastail, loomupärane ägedatest aktidest hoidmise püüd ja kindlasti ka lühinägelikkus, eriti majandus-poliitilistes küsimustes, tegid Hurdast Jakobsoni ägeda vastase. Ka oli Hurt suuresti sakslaste mõju all oma elukutse tõttu, millist võimalust nad Hurda ja Jakobsoni tüli süvendamiseks ei jätanud kasutamata.

Mõni aasta kestnud tüli lõppes Hurda alalholdliku pooldajaskonna suurde vähemusse jäämisega ja Hurda enda kibestunud lahkumisega Peterburisse eesti koguduse õpetajaks a. 1880.

Sellest ajast surmani kuulub Hurt kuulsasse „Peterburi patriootide“ ringkonda ja pühendub täielikult oma ametile ning rahvaluule kogumisele. Varem juba õhutas Hurt üleskutsetega ajalehis rahvast vanavarakogumisele, mis leidis laialdast vastukaja. Vanavarakogumine sai igale eestlasele niisama kohustuslikuks, kuid tagajärjekamaks kui isamaaliste värsside kirjutamine à la Koidula. Hurt ise sooritab kogumismatku Eestisse, eeskätt Setumaale, vanavarasalve. A. 1885 promoveerub Hurt Helsingi ülikoolis filoloogia doktorina. Rahvaluule kogumiste tulemuste illustreerimiseks avaldab Hurt trükkis murdosa sellest: kaks köidet „Vana kannel“ (a. 1875—86) ja „Setukeste laulud“ kolmes köites (a. 1904—07). A. 1901 pastor emeritusena ametist lahkununa asub Hurt oma hiigelkogu korrastamisele.

1906. a. sügisel Jamburi eesti kogudusele jutlustama sõites haigestub Hurt ja mõned kuud hiljem, 13. jaanuaril 1907 sureb ta täpselt veerandsada aastat hiljem oma kunagisest vastasest Jakobsonist.

Hurda teened ärkamisajal, on: Eesti Aleksandrikooli asutamise aktsioon ja Eesti Kirjameeste Seltsi asutamine. Ka vaikides möödamine Hurda esimesel üldlaulupeol fikseeritud haridusprogrammist tähendaks Hurda tähtsuse suurt vähendamist.

Suurimat saavutas Hurt oma õigel alal, teaduslikus töös folkloori uurimisel. „Monumenta Estoniae Antiquae“ nurgakivina lebab praegu Eesti Rahvaluule Arhiivi deponeerituna Hurga 250.000-punktiline rahvaluulekogu, mis õigustab Jakob Hurda nimetamist maailma suurimaks folkloristik.

Hurda isikut, eriti tema estofiilsusse kalduvat maailmavaadet hinnates poleks õiglane unustada, et „möödunud sajandi keskpaigu polnud sugugi endastmõistetav kunagise maanooruki arenemine eesti-meelseks haritlaseks, patrioodiks ja rahvapärimeste ihalejaks“. **Henn M. Rütman.**

Anna Haava.

Tänawu möödus 75 aastat ajast, mis on kuldtähtedega märgitud Eesti ajalukku, kuna ta andis Eesti ärkamisajale uusi tähiseid waimustatud rahwuslaste näol, kes olid suureks toeks eesti rahwus- ja naisliikumisele.

Üheks selliseks jumaliku sädeme kandjaks oli Anna Haawa, kes sündis 3. okt. 1864. a. Ta elukäit pole keeruline ja kirew, waid see suur luuletaja on wõrjunud eesti algupärastest maauhiskonnast ja mullast, mis on talle püha.

Oma lapsepõlwe iseloomustab A. Haawa :

„Kanarbikus kaswasin,
Sambla süles sirgusin.
Kaste külmi mind kaisutas,
Põlwe puhkel paisutas,
Olen nõmmelil.“

Anna Haawal oli täita suuri ülesandeid: esimese suure rahwusliku waimustuse puhangud olid möödunud, puudus elutahé; lootusetus oli waltanud rahwa südameid; tundus nagu polekski olnud elul kui seesugusel mõtet. Puudus igasugune tugi, mis oleks ühendanud ja finnitanud rahwa hingi. Kuulegi oli liiga külm, asjalik — ja ometi wajas meie põhjamine rahwas nüüd, enam kui kunagi enne, südamesoojust ja tundesüllust.

Siis tõusis Anna Haawa ja laulis iseendast... Oma nooruswärs- kuses külwas ta lootusrikkaid tõeteri:

„Mu süda usub õnne,
suurt — mereügamat,
kus särawad muinasjutud
ja imed puhkawad.“

Ta luulelaad oli impulsiwne, laulew, soe ning kirglik. Temast hoo- was elu, usku õnnesse, terwesse maailma ning armastusse.

Ja ta luule sulatas põhjamaised larged südamed, pani neid tufsuma ühes tahtis lauliluga. Noorus ärkas neis, kõikmõimas noorus, kes tormi- hoona paiskas ümber wanu pessimistlikke tõdesid! Nad tundsid südameid paisawat õnnes ja lootuses, kuulsid kewadefohinat oma kõrwus ning hõis- kaksid ühes A. Haawaga:

„Meie ei taha olla, ei ole
Waikiw, ununew lehekülg
Aegade raamatus!
Meie otsaette on kirjutatud
Elusõna!“

Need süttimad noored tahtsid elada ning kirjutada „aegade raamatusse“.

— Jää oli sulanud, rahwas sammus uut tõusuteed...

Anna Haawa luuletused muutusid üldtuntuiks, neid lauldi ja dekla- meeriti kui rahwalaule. Meist ammendati optimismi ja finnitati oma rahwus- likku freedot; nad pakkusid esteetiliselt naudingut, ehtset elamuslühirikat.

A. Haawa'l on kirjeldamatud teened armastuslühirikuna, kuna armastus- lühirikat kui sellist enne teda peagu üldse ei esinenud. Meie kõik tunneme ta kauneid laule: „Kül oli ilus mu õieks“, „Ei saa mitte waiki olla“, „Kui sa tuled, too mull' lilli“, „Me olime nagu lapsed“ jne.

Alles tema näitas rahwale, kuidas tuleb tõlgitseda oma elamusi; misjuguise loomulikkusega, sundimatult, wahenditult, wäliliste ilustusabinõudeta on wõimalik wäljendada kõige kaunimat ja pühamat. Wõiksimet ütelda, et A. Haawa on wormi wastu wahel liigaai hoolimatu, kuid ta luuletused on elulised ning täis ülewat tõtt.

A. Haawa on kandnud endaga usku Jumalasse, maamulla pühadusse, rahwasse- ja ellu. Ta on suur luuletaja ja suur inimene, kes läbi raskete aegade, sõdade, taudide ja ebainimlikkuse siiski löi, ülal pidas ja edasi andis eesti rahwafultuuri. Ta säilitas oma rahwustunde ning patriotismi.

Anna Haawa' kaunid sõnad ei kao, sest ta on neisse walanud oma südame igatsuse, walu, armu, lootuse.

Ja kuigi meie laine tänapäew peidab oma tunded sügawasse südamesse ega hõiska neid terwele maailmale, ometi teame meie, et Anna Haawa on meie suurimaid töö ja õiguse eest wõitlejaid, kelle sõna ja läkitust me austame.

Mie tunneme, et oleme tänuwõlgased sellele õilsale hingele; kodumaa unustas lauliku, kes kirjutas oma südamewerega, ta ei loowutanud tasuks ifegi mitte „pääle warju ja kätetele tööd“. Laulik pidi nälgima katusekambri, tundma kõledat ükfindust nina kannatama isamaa pärast, kes ei suutnud hinnata ta teeneid.

Andesta, armas luuletaja, need olid rasked ajad kodumaale! Seda enam austab ta Sind praegu. Oled andnud eesti rahwale parima enesest: oma hingekiired ja südamewere. Oled olnud suurem kui su saatuse.

Parimaid terwitust ja soowet meie tänulikelt noorilt, kellede loofungiks on ja jääb Sinu eeskuj:

per aspera ad astra.

(läbi raskuste tähtedesse).

Killuke.

„Naabriemändä“ otse lendab suvilast alla randa. See on kogukas daam, minust kuul poolteist korda pikem ja julgesti paar korda laiem, ja ometi pole minagi nendesinaste pisikeste naiste hulgast.

— Ei, nii see enam ei lähe, milte kuidagi ei lähe, need Yrjö ja Veikko lähevad liiale. Eile, õhtul pimedat tulekuga algas see, kajast kogu mets hirmsast indiaanlaste kisast, rahwas ümberkaudseis suvilais vist ei saanud silmaga kinni. Ja oleks see veel kõik! Ei, kui juba indiaanlased, siis peab ka rahupiip olema ning kui süüdatakse see, miks siis lõket ei või teha? —

— Mu heldus —, on „emändä“ hädas, — eile põletasid metsa, täna tahavad vägisi värskeltõrvatud paadi Päiamresse kiskuda. Nii on nende „kesavierastega“. Ime, et need suvilad pole veel maha põlenud. —

„Emändäl“ on õigus. Vihma pole ma oma siiajõudmisest päale piiskagi näinud. Veikko aga ei näi hoolivatki suurt „emändä“ kõnest. Paat on nüüd esialgu rahule jäetud, aga selle eest on mu valgel tenniskleidil suured tõrvaplekid.

Ma ei tõrele, tühi vaev. Nende puhul siin maksavad ainult surve vahendid. Ning varsti õnnestubki mul need kohe maksma panna.

„Emändä“ ulatab mulle klaasi, praegusel hetkel on ta tühi, ta sisu jäi teele, mida „emändä“ kasutas oma jooksuharjutuseks, aga mingi ma üles suvila juure, sääl saavat ma morssi, olevat väga häa nüüd pääle tennist.

Yrjöt-Veikkot on tihedasti mu kannul:

„Tytti, mulle ka, mulle ka!“

Ei, sõbrad, sellest jääte te ilusasti ilma, kuidas oli nende tõrva-plekkidega? Ja ega ma oma sõna murragi, aga see teine, see pikkade jäsemetega, süsimustade juuste ja minimaalse jutuga, see teine, kes on tennisest veel enam väsinud, kelle otsmik leemendab, see ei saa veel klaasi pihkugi, kui nõginukid on selle juba tühjendanud. Salaja olen õnnelikki. Ega ma nende poistega nii kuri olegi, armsad on, aga kui juba kord tuleb neid karistada, üks siis olgu minu poolt see tehtud.

Nüüd jõuab ka „emändä“ suvila juure. Ta on vahepääl vallutanud tee ülesmäge.

— Puh, puh, on ikka tegemist. — Kuid ega „emändä“ kuri ole. Ta on suur kelm, nii otsustasin kohe esimesest pilgust, kui tytti tallegi näha toodi.

— Homme siis algab sõit? —

Homme, olen otsustanud nii, ja sõidangi. Oli kerge teha see otsus, aga täna, täna, sellel viimasel õhtul, tunnen, et on raske, kurb. Kuhu jääb Päiänne, armsaksaanud professoriproua, mu perenaine, kõik need siin, ning salaja on kahju ka sellest pikajalgsest. Kolm nädalat iga päev, õhtust poole ööni, olen sõudnud sellega siin, ja hommikust õhtuni, ikka kuidagi olnud koos. Koos puid kandnud, koos sauna kütnud, ujunud, mänginud tennist, ikka koos. Ja nüüd on sellel, sellel pikakoivalisel niisugused kurvad silmad. Ega ta ei räägi, ta pole üldse minuga rohkem kõnelnud kui, et kas lähme piima tooma? või siis — palun, tänan.

Aga „emändäl“ on juttu küllalt ja, nagu näib, ka silmi.

— Noh, Tytti siis ikka kirjutab säält Virost Taunole. —

Mina, see loodetav kirjutaja, olen vihaseks vaat. Vaat, siis siin aetakse asju nii, et kui kirjutada, siis kõneleb sellest kolmas isik. Midagi kargab kurku — klõps! Oskan minagi vaht olla, ja olenigi. Mis siis, et viimane õhtu, olen vihane.

Mõned minutid, istun paadis, see pikajalgne on tüüri juures. Sõuan, pritsin, aga näe, häält paadi pärast ei tule.

Sõuan veel ägedamalt; tunnen, kuidas väsimus käelihasesse valgub. Valgub midagi ka südamesse, ning tropp kurgus sulab, sulab.

Ning varsti tunnen, et ma polegi vihane, ma pole kuri kunagi olnud.

„Tauno, täna on viimane õhtu Päiännel“, algan siiski mina. Tema, see pikk, ainult naeratab ja midagi õige kurba vilgub ta silmis.

Päiannele aga laskub sügistume Linnomäe vari ja eemal Lingo-
saare varjust tulevad nähtavale Jyväskylä—Lahti liiniauriku tuled, et
kaduda siis Mändysaare taba. Suvila ülemine aken värvub nõrgalt
roosaks — Yrjö ja Veikko tegutsevad.
Jumalaga.

Kaks plikatirtsu.

Kaks plikatirtsu helepäist,
täis rõõmu pulbitsemas reipas hinges,
nii südilt astub tuules vinges,
teel libisemast hoides teineteist.

Kaks paari silmi tulvil rõõmuleeke,
külm näpistanud nina punaseks
ning sõrmekesed otse siniseks. —
Mis sest! Kes tähel' paneb kõike!

Ju teekäänul ootab koolimaja
kaht oma tarkusjanust last,
kel kord, kui lahkunud siit vast
on eluvõitlust alustada vaja!

Kaks plikatirtsu helepäist,
kes elustki nii reipalt läbi lä'evad,
ja mures, halluseski rõõmu näevad.
Oi elu ilus — elatuna neist!

Helin Leede.

Naljakat ja tõsist suvel.

Suvel on ju päevad pikad — vara-valgest hällise õõni võib juh-
tuda nii paljugi, naljakat ja tõsist. Ja üks esine rõõm ja kurbus alati
käsikäes, ka tõsine elu vaheldub naljaga — muidu oleks elu ju igav.

Nii juhtus ka melega Sonda jaamas: vara hommikul saabud siia,
aga Sonda—Mustvee kitsarööpmelisel kohe ei saa sõita edasi, pead
ootama. Pead kannatlikult ootama, kuni „susla“ arvab heaks sind
edasi viia nii umbes 5 tunnikesse pärast.

Ja mis need 5 tunnikest ootamist siis ikka on? Ilus suvine hommikupoolik ka — peakohal põua-udust hallikas-sinine taevas ja jalge all kõrvetavast päikesest kuumunud maapind — naudi meie põhjamaa lühikest loodusemängu, kui sul pole teha midagi muud; üks talvel vastutasuna võid viibida kauemini toas küdeva kamina ääres — aknaklaasi jäälilledel lojuva päikese kiirtesära mängeldes.

Aga meil on ootamisest meel mõru. Oleks pidanud teise rongiga tulema, siis oluks oodata ainult veerand tundi. Pealegi peab õhtul jälle pöörduma tagasi, aga kuidas sa saad, kui jalutad Sonda jaamas niisugune kena aja.

Aga lõppeks on möödunud ka need „saatuslikud“ 5 tundi, ja täie kiirusega kihutab „Mustvee ekspress“ teele. Logistab ja loksutab, aga ega sedagi saa rahata; edasi tagasi pilet juba Jõhvis ostetud ja maksetud 3,50 kr.

Pingid on kohutavalt tolmunud, minu hall ülikond õnneks ei pane seda siiski pahaks ega muuda värvi. Aga pr. H. tumesinine kostüüm on rohkem hall kui sinine, igatahes midagi hallikas-sinise vahepealset.

Vagunite käsipuud on määritud hoolega mingisuguse musta ainega, mis kleepub kätele ja tervitab sealt peagi silmnägu. Mõnus just ei ole pesta silmi, kui sa tead, et seda toimingut tuleb korrata veel mitugi korda, pealegi on vagunis, „kuiva suve tõttu“ vesi peagu otsas; ainult paar tilka näole, ja piisab sellestki.

Tolmuga on raudteel paljugi võitlemist — nüüd ja tulevikus. Vagunid on kuumad, avad aga akna, siis on tolmu talumatult palju. Kitsarööpmelisel seltsib tolmu veel kardetavamgi vaenlane — tahm, mida voolab vaguneisse igast võimalikust sissepääsust.

Lõppeks oleme õnnelikult A. alevikus, kust autoga tuleb sõita edasi Veneveresse. Autot jaamas küll pole, aga meil on auto ette tellitud, ja seamegi sammud vastavale kohale.

Siin on autode peatuskoht — mitte selles mõttes, et siit oleks võimalik üürida autosid rohkem kui üht, sest rohkem neid pole, aga enam küll seetõttu, et kaupluses siin kõrval müüakse bensiini, automäärdeid jne., ja nii seisab kaupluse ees mitugi autot, vahel muidugi. Täna, täna pole siin ühtki.

Astume kauplusse, mille eslust kaunistab mitu erinevat silti. Mõni neist on kindlasti näinud „Põhjasõdagi“ — seda võib otsustada välimuse järgi —, mõni teine seevastu aga on vist küll alles eile toodud maalri-töökojast — must värv lumivalgel foonil ilutseb küll gooti, romaani, karge põhjamaise ja-ei tea-mis stiili tähtedes.

Kauplus on läbi ja läbi universaalmagasin — siin on müügil „vabariigi valgest“ parima peenviini, nagu „kristallkümmel“, nõõp-nõelast adrani, niidirullist siidriideni mitmekesiseid artikleid, kuigi võib-olla on iga liik esindatud ühe esindaja kaudu. Müüjanna, umbes 30-aastane tütarlaps — korralikult rietatud, on süvenenud ajalehe-romani. Kindlasti on tegemist mõne väga traagilise kohaga, sest

tütarlapsel on pisarad silmis. Kuid just nüüd pidime tulema meie! Aga ta ei näi seda nii väga arvestavatki, vaid loeb rahulikult edasi, kui tuleb uus järk, siis langeb käsi sügava ohkega letile, ja kibestunud pilk sunnib meid peagu taanduma. Kuid see on juba hilja; karmilt nõutakse meie rahurikkumise põhjust: „Noh, mis tarvis?“

Vabandume ja küsime lähemat informatsiooni meie auto kohta. Juhatakse õuele, kus meie suureks üllatuseks on just praegu — nagu ütleb omanik — autol ratas tulnud alt ära. Veerand tunniga loodetakse auto korda seada. Seataksegi.

Auto on omaette antiikasi — esimese auto mudel ta küll ei ole, aga „voolujoonelise limusiinini“ on umbes niisama suur vahemaa kui voklist ketrusmasinani, igatahes auto mootori huvitav omapärane rütmiline pöörin meenutab täiesti esimesi ridu luuletusest „Vokk vuriseb, vuriseb, otsata pikk . . . jne.“

Istume autos, et sõita Venevere poole, aga — rööm siin maailmas pole kunagi tumestamata, nii on see ka praegu meiega. Auto „vuriseb ja vuriseb“, aga ei võta vedu, nagu tähendab autojuht asjatundlikult. Paarsada meetrit saame 3. käiguga edasi, aga siis tuleb tõus märke. Tõusu aga auto mingil kombel ei ületa, jookseb isegi tagurpidi: ka pidurid pole korras. Talumehi sõidab puukoormatega mööda. Soovitakse autojuhile „jõudu“, mida viimane küll vajaks pisut rohkemgi kui pakutakse, et viia autot üle tõusu.

Meie olukord muutub piinlikuks. Möödaruttav rahvas naerab: meie pole sel autol mitte esimesed ohvrid. Kaua sa ikka autos istud, kui viimane ei liigu ja parandus võtab ka paar päeva, ja lahkumegi autost.

Õhtune rong toob vana tuntud teed mööda meid jälle tagasi Jõhvi.

„Olgu mis on, aga nalja sai „vaese“ autojuhiga“, tähendas hr. H. teel koju.

Õhetav ehaviir kaugel taevaserval on nagu viimne tervitus kogu aeg varjul olnud ja nüüd juba loojunud päikeselt. Meel on siiski kibestunud, nukrust nii valusat nagu kipuks põue.

Rinaldo Nurm.

Nii kadus suvi.

Veel äsja oli lillist tulvil aas
ning õhus heilus õite värsket hõngu...
Nüüd ämblik juba hõbedasi lõngu
veab oksalt oksale
ja kuldseid lehti lebab maas.

On kadund põllult viimne rukkihakk,
nüüd vaikus seal, kus enne kõrte kahin;
vaid põllupeenral haava nukker sahin
mul juttu vestab tasa . . .
Ah, kuldseks lõonud kauge metsasakk!

Veel äsja oli süda rõõmu täis,
nüüd rinnus mingi ägav valus huige.
Ma igatsedes vaatan järel luige,
kes sinitaevas lõpmatuses kaob. —
Nii kadus suvigi . . .

Helin Leede.

Kesköö.

Kuulatan vaikusel kumavat lõökide õudu —
pimedus . . . udu, ja poriseid lehti vaid teel.
Öösine vaikus see halvab mu mõtetesõudu,
sügise hangunud külmust ei talu mu meel.

Kaksteist lööb kell . . . see kostab kui karjatus, ohe —
vaimude valda ta ähvardab kiskuda mind;
Muinasjutt iidne mul lapseeas meenub kohe —
Sügise tontlikest varjest mul praegugi ahistet rind.

Põlgan sind, sügis, kes lämmatad lootuse hõngu,
tahtejõu, rõõmu ning usugi anastad meilt!
Aitab kas seegi, kui põimime mälestushõngu
suvest nii helgest, mis kihutaks muredki teilt?

L. L.

Kodu.

Kodu — see mõiste on selge igale. Koduga seome palju ilusat ja hääd. Kodu tähtsus isiksuse arendamisel ja elu sisustamisel on väga suur.

Kodu on võtnud endale tähtsa koha igaühe mälestusis. Kodu on saavutanud aukoha kirjanduses ja muusikas.

„Kus kord kiikus minu kätki,
Isamaja — kallim paik; —
Künkad kõrged päikse paistel,
Mets nii haljas, org nii vaik“.

Nii laulab Anna Haava, sisendatud koduarmastusest ja lapsepõlvemälestusist, kodust.

Kodu võib olla suur ja välke, rikas ja vaene. Ilusa koduga looduslikult ilusas kohas on säilinud palju ilusaid mälestusi, aga ka mõnest väikesest vaesest keldrikorterist võib mälestusis olla päikesepaistelisi hetki.

Elluastuja võtab kodunt kaasa eeldused edasijõudmiseks. Kodu ja kodused on andnud suuna mõttelaadile, ideile ja püüdeile, kodus on arenenud meelsus. Hää kodu ja hääd kodused annavad eeldusi saada hääks ja väärtuslikuks inimeseks.

Kodukoht ja perekond avarduvad isamaaks ja sugurabvaks ning lõppeks maailmaks ja inimkonnaks. Kodus ja perekonnas peituvad esimesed sidemed ühiskonnaga. Nad määravad hilisema arengu suuna. Kodu ja koduste käes on suur osa inimsaatusse kujundamisel, järelikult kodul on võimalus rikastada ühiskonda väärtusliku isiksusega.

Helgeim ja ilusaim on ikka lapsepõlvkodu, sest on ju lapsepõlv ise vaba suurtest muredest ja raskusist. Seepärast ongi kirjanduses ülistatud just lapsepõlvkodu. Lapsepõlvkodus algab arenemine inimeseks. Lapsepõlves leiutatakse elust nii palju uut ja ilusat. Korraga avaneb elu kirev pilt kõigil oma paljude võimaluste ja mitmekesisustega. Sellest siis jääb ka mälestusisse tollest kodust ainult sooja, ilusat.

„Küll oll õnnis — noorusaeg
Küll oll kaunis ta!
Küll tundis taeva imesid
Mu süda otsata“.

(Anna Haava).

Igaüks tunneb, et eelnev on õige. Meenub muretu noorusaeg kodus „täis taeva imesid“.

Kodusse hilisemas elus tungivad juba eluraskused. Mõnegi ilusa mälestusega võib seotud olla ka midagi valusat.

Muidugi tuleb mõnel juba varem hakata võitlema elnraskustega ja tunda pettumusi. Nende pettumuste vastu tröösti, tihti abi, saab ikka kodunt. Mõnikord võib see olla mõni trööstiv sõna, mõnikord materiaalne abi.

Inimesse on istutatud igatsus oma kodu järele. Üteldakse ju : oma tuba — oma luba. Oma kodu annab enam võimalusi vabaks teotsemiseks. Ollakse iseene pere mees. Sund on inimloomusele võõras. Igaüks, kel selleks on vähegi võimalust, püüab soetada endale kodu. Kodu on varjupaik ja kaitsja paljudes eluraskusis. Kodutu tunneb end üleliigsena ja kasutuna teiste seas. Ta kannatab sügavasti üksildustunde all.

„Kuhu lähen mina vaene,
kelle juure, koduta?“

Sügav kibestustunne avaldub neis Juhan Liivi sõnus. Luuletaja tunneb kibestust, et tal pole kuhugi minna, kuna kõigil teistel on koht.

Püüe kodu rikastada väärtuslikuga annab tahtmist töötamiseks. Armastus kodu vastu ühes püüetega parema poole rikastavad inimest.

Tundes, et kodu tähtsus inimelus ja ühiskonnas on määratu suur, ühineme ütlushga : „Kui saaks mullegi kord kodu !“

Ja seda kodu omandades püüame teda rikastada soojuse ja hubasusega täies teadvuses, et sellega rikastame ka ennast, isamaad ja inimkonda.

Linda Mõttus.

Ekskursioonil.

See oli kolmeteistkümnendal juunil aastal tuhat üheksasada kolmkümmend kaheksa, kui hommikul kella seitsme ajal käivitati mootor omnibusel ning algas tookordsete gümnaasiumi ja progümnaasiumi lõpetajate ühine ekskursioon läbi Eesti kaunimate kohtade. Taevast piserdus vihmapiisku; lubatud sinise omnibuse asemel saadeti punane — üks igavene vana „logu“: aknaraamid lasksid vihma läbi, nii et akna all istujad olid läbimärjad — see kõik masendas ning muutis meeoleu kuidagi nukraks.

Kilomeeter kilomeetri järele Narvast eemale. Kella kümne paigu jõudsimel Jõhvi. „Kas peatus?“ — Üksmeelne: „Ei!“ ning edasi! Meeleolu hakkas hoolimata vihmast siiski kraad-kraadilt tõusma. Algatati laulgi ning peagi rõkkas omnibus laulest, naljast ja naerust. Algul end tunda andnud klassivaheline võõrastus kadus, tundsime endid kõik ühise perena.

Rakvere. „Kaua peatust?“ — „Tund!“ — „Poolteist!“ — „Pool!“ — „Kaks!“ Määrati tund. Vihma valas kui oavarrest — parem siiski läbimärg väljas kui pooleldi märg akna all ja niisiis — salkades linna vaatama! Kui palju sel Rakverel nägemisväärsust ongi, aga mul jäi seegi vähene nägemata: tampisime väikese salgaga Tammiku risti ja põiki läbi, pidi säääl kusagil üks tuttav elama, aga ei me leidnud ei maja ega tuttavat.

Edasi! Laul, laul ja laul — ise seejuures läbimärg aknast sisse voolavast vihmast — kui lõbus see oli! Järgmine pikem peatus oli Paines. Vihm pidas viisakasti vaheaega, päikegi näitas ennast pilverüngaste vahelt otsegu püüdes anda paremat muljet laada ja pori tõttu veidi räpasest väikelinnast. See oli jah esimene laad, mille „kaasa elamise“ oma ekskursioonil. No küll oli siin mustlasi! Ja kui toredaid! Pole ma veel kuski selliseid näinud! Käisime vallimäel ja jalutasime linnas ringi — paljudest teda oligi! Meenub üks maja, eriti küll selle alusmüür, mille sisse oli kirjutatud „Anno domini 1934“ — isegi omapärane!

Türi, Jällegi vihm. Siin paelus huvi ainsa vaatamisväärsusena raadlosaatejaama mastantenn. On ikka kõrge küll!

Varsti jäi tagaselja Järvamaa ja omnibus löikas kilomeetreid juba Eesti südames Viljandimaal. Ikka laul ja laul! Küllap vist vihmgi sai aru, et ta meist ikka jagu ei saa — lakkas. Ja meie jõudes Olustverre, paistis päikegi, näoga, nagu oleks ta kogu aja paistnud. Tutvusime pääliskaudselt Olustvere põllunduskooliga ning paaritunnilise sõidu järele kihutasime „Viljandipaadimehega“ Mulgimaal pealinna sisse.

Ei tea, kas on Viljandi mulle ainult seepärast nii südamelähedane, et ma ise mulk olen, kuid — ta on tõesti lihtsalt jumalik! Ta otse hõõgub välja kodusust ja mugavust. Kui hurmav on kuulata põlispuie salasosinaid Lossimägedes, liuelda paadiga tasahilju järve siledail voo gudel! Siin jutustab iga vaade suurepäraseid lugusid meie kodumaa kaunidusest.

Meie õõbinud linna II algkoolis ning tutvunud hommikupoolel linnaga, läks sõit lõuna ajal edasi.

Mustla. Väike kena linnake — vihma aga tuli kui oavarrest, muidugi me ei peatunud siin üldse.

Kummaline aga, et niipea kui Pikasilla ületanud, Tartumaale jõudisime, muutus ilm otse järsku päikesepaisteliseks Järgnes ekskursiooni ilusaim etapp — Otepää. See oli juba midagi haruldast! Tee viis mäest üles ja alla, siira-vlira, üles-alla; südame alt võttis kohe tühjaks: kõikusime kui tormise mere lainel. Kungas järgnes künkale, mägi mäele. Metsatukkade vahelt vilksatas sinisilmalisi järvi ja lagedal laiusid põllud. Omnibus aga rökkas me hõiskeist: „Hoia kinni, muidu võid sa uppi lennata!“ Ja taas õõnsustundega südames künkast alla ja teisest üles! Veel üks kungas, veel paar metsatukka ja säääl, mis oli see? midagi säravat sinist? — Pühajärv! Peatusime „Turistide Kodus“. Pääle einet matkasime Otepääle. Linnas eneses pole midagi vaatamis-

väärset. Veldi maad eemal on Otepää linnamägi. Sinna seadsime samud ning peagi imetlesime Otepää kõrgustiku jumalikku ilu.

Linnamäelt alla tulnud, hakkasime maanteed mööda Väikese-Munamäe poole marssima. Mõni kilomeeter tampi liivasel siira-viira üles-alla lookleval maanteel, ja: „Mis kõrge ümarik mets seal on?“ — „Otepää Munamägi!“ Ronisime üles. Ei leia sõnu tolle ilu kirjeldamiseks, mis laius nüüd meie ees! Päike paistis, eemal sirendas Pühajärv, veel palju eemal Võrtsjärv ja kauguses uppusid sinendavasse uttu Lõuna-Eesti laialdased viljaväljad ja loendamatud metsatukad. Nautisime tükk aega toda sõnulkirjeldamatut ilu. Munamäe jalal olid parajasti laagris mustlased. Kuulasime väikese mustlaspoisi laulu ning paar tütarlast laskis endale tulevikkügi — muidugi õnnelikku — ennustada; oo, kui agarad mustlasmoorid sellele olid!

Õigusega võib pidada õhtupoolikut Otepääl meie ekskursiooni haripunktiks. Õhtul sõitsime mootorpaadiga ringi Pühajärvel. Metsade taha loojenev veripunane päikeseketas heitis kuma järve vaikseile voo-gudele, Sõsarsaared peitusid öökülma udu rüppe ning Pühajärv puhus salajuttu teda ümbritsevaile metsile. Uinusime sellel õhtul ununematute muljetega

Ja järgmisel hommikul — „Nüüd Pühajärv kaugele maha meist jääb!“ Lühike peatus veel Otepääl — sääl oli jälle laat! — ning Haanja poole! Esimene peatus oli Võrus. Käisime Tamula järve kaldal olevas pargis Lauluisa ausammast vaatamas, Kreutzwaldi tänaval vaatasime ka tema maja, lugesime sõnu marmortahvliilt, sundides vägisi pilku üle libisema uksele asetsevast restoranisildist. Kurv oli.

Rõuges sundisime endid uskuma, et too väike järveke on tõesti üle neljakümne meetri sügav ning — edasi päris- Haanjasse. Tee tõusis pidevalt. Polnud enam sellist maa- ja taeva-vahelist kõikumist nagu Otepääl. Laulude rökates jõudsime Suure Munamäe jalale. Siin oli juba inimese käsi tööd teinud: märke viis korralik tee. Mäelt avanes aga kahjuks meie silmle mäge katva metsa tõttu vaade ainult ühes suunas. Vaatetorni, seda uut, ehitati alles, ainult alusmüürid olid olemas ja vana torn oli juba lammutatud. Usun, seepärast jäigi üldmulje Haanjast Otepää omast tükk maad tagapoole.

Edasi! Kiiresti neelas omnibus kilomeetreid. Peagi jäi seljataha Võrumaa ja Petseri linaväljade vahel vurises omnibus kiiresti setude pealinna poole. Vastusõitvate setude ja setukate meeolust järeldasime, et Petseriski on laat — ning eks olnudki! Siin Petseri lähedal elasime üle ka esimese „autoõnnetuse“: üks purjus petserlane oma kraamikoormaga jäi meile, või jäime meie temale, ette. Suuremat õnnetust siiski polnud päale väikese kokkupõrke, mida saatis petserlase sõimu-sõnade laviin.

Korterisse asusime Petseri linna II algkooli. Linn jättis võrdlemisi korratu mulje, usun, see oli tingitud laadast. Samal õhtul käisime ka kloostri-ga tutvumas. Varakambris kirjutasime nimed külalisteraamatusse; liikusime, küünlad käes, katakombes — kui müstiline see oli! —, käi-

sime püha tamme juures ja kloostri peakirikus. Ja kui palju huvitavat säääl veel nägemata jäi! Ilusat pilti pakkusid orud ja liivapangad linna taga. Ja see oli ka kõik, mis Petseris meie huvi ning tähelepanu paelus.

Järgmisel hommikul lahkusime Petserist. Maantee oli halb, omnibus neelas aeglaselt kilomeetreid, läks aga siiski igaga neist Narvale lähemale. Suurem osa ekskursionist oli juba läbi. Arvan siiski, et Narvale ei mõtelnud meist veel keegi. Rõõmsa lauluga ootasime Tartu, meie viimset tähtsat peatuskohta.

Esimene peatus sellel teosal oli Võhandus, kus sõitsime parvega üle voo. Edasi Räpina. Siit on meeles väike pagariäri, mis kandis uhkesti silti „Kohvik“ ja pakkus seejuures vaid kuivanud saiu — isegi pilma põlnud!

Ilma eriliste muljeteta kihutasime edasi Kiidjärve poole. Taevaskoja jaamani sõitsime omnibusega, sealt edasi läksime jala — tükk maad veel vale teedki. Viimaks siiski leidsime õige raja Väikesse Taevaskotta. Siin olid laagris Tartu noorkotkad. Läksime nendetehtud silda mööda ükshaaval üle Abja ja seadsime sammud Suure Taevaskoja poole. Ilm oli ilus, ei me märganudki paari ähvardavalt ringi rändavat vihmapiilve. Maastik — haruldaselt kaunis. Liivasel pinnal kuuse- ja männimets, maapind kaetud sõnajalgadega — see moodustas suurepärase raamistiku kenale Ahjale ja tema imetoredaile kaldalle. Ilus on Taevaskojas! Tagasiteel jaama, kaotanud õige raja, eksisime tükk aega metsas ringi, kuni lõppeks siiski võisime jätkata reisi Tartu poole.

Seekord nagu põgenesime vihma eest: meie taga just seal, kust tulime, mustasid ähvardavad vihmapiilved ning sähvisid heledad välgujoad. Kella viite paigu jõudsimme koos vihmaga Taaralinna. Öökorter oli määratud NMKÜ ruumesse. Öhtul tutvusime omal käel linnaga — suvine Tartu: tühi ja kõle, eriti kui veel sajab ka, võõras mulje jäi tasta. Järgmisel ja ühtlasi viimasel ekskursionipäeval tutvusime hommikupoolel Tartu muuseumidega, milledest erilist huvi paelus Eesti Rahva Muuseum Raadil. Viibisime säääl küll ligi kaks tundi, aga mulje, mille saime, oli väga linnulennuline ja siiski huvitav.

Iga kilomeetriga Narvale lähemale! Kui kurb oli mõelda, et nii ruttu möödusid need ilusad päeva! Tahtsime igal kombel pikendada veel ekskursionist. Mustveel peatusime terve tunni; Iisakus, kus ometi midagi peale kiriku pole, pool tundi — sõidu algul oleksime kindlasti peatumatult edasi sõitnud! Samuti Jõhvis. Oru lossi me kahjuks sisse ei pääsenud, hr. President oli parajasti säääl.

Niisiis — Narva!

Sõitsime suure lauluga terves koosseisus koolimaja ette, kuigi nukrus näris hinge; nii ruttu olid möödunud need ülitoredad päevad!

„Nimed marmortahvlil“.

A. Kivikas ja A. Annist.

Narva Teatri ettekandel 17. sept. 1939.

See näidend avatükina on valitud väga hästi, vastavalt praegusele rahutule meeleolule. Ta käsitleb meie Vabadussõda, kus noored koolipoisid haarasid südikalt relvad ja astusid võitlusvalmilt vastu tugevale vaenlasele. On tarvis uuesti äratada seda sütitavat meeleolu, sest võib-olla saabub kord jälle aeg, kus me seda vajame, et tagasi tõrjuda vaenlast meie kodumaalt.

Esimene pilt algas päris huvitavalt. Poisid on omavahel klassis ja arutavad pinevat olukorda. Käämer (V. Selge) oli päris tubli oma kohal, ta rääkis kindlalt ja veenvalt. Ahas (B. Mikka) tundus jäävat veidi varju. Ta pidanuks rääkima veidi kõvemini, sest sageli ei suutnud inimesed tagumistes ridades jälgida ta kõnet. Ta kujutas kahtleva koolipoisi tüüpi, kel pole veel kujunenud oma kindlat vaadet. Häirivalt mõjus temale ka see, et ta ei tahtnud minna oma venna vastu sõdima. Muidu oli ta aga täiesti oma kaasvõitlejate poolt.

Käspär (B. Peensaar) oli täiesti oma osa leidnud ja sellesse sisse elanud. Ta kibutuskõne oil väga veenev, suutis inimesi täiesti kaasa tõmmata. Kogu näidendi ajal tõi ta elu igavaiks muutuvaisse kohtadesse. Ta suudab mõjuda kästi oma koolivennisse. Ta on oma kaasvõitlejate tarmukas ja tubli juht.

Tääker (E. Salulaht) oli tore tüüp. Ta elustas väga palju tegevust oma rahulik-naljakate ütlustega. Ta oli alati kindel ja tasakaalukas, ei kartnud isegi oma juhile tõtt näkku ütelda. Tundus, et ta esitas lihtsamelset tüüpi päris hästi.

On veel telsigi huvitavaid tüüpe koolipoiste seas, näiteks Kohlapuu (Valgma), Miljan (Kattai) jt. Koolipoisid olid üldiselt tabanud oma sõiduvee.

Eriti meelejääv kuju on vana Ahas (A. Piller), kuigi tal oli väike osa. Ta mängis vana talumeest ja armastavat isa otse kaasakiskuvalt. Päris südamesse löikas lause, kui meeltheitev isa ahastades hüüdis oma pojale: „Kas siis sellepärast oleme sind kasvatanud, et sa jätaksid meid üksi ja lähleksid sõtta. Üks poeg on punaväelaste hulgas, teine läheb suurema valgete vägede juure!“ Isa meeleheide tõi mõnelegi teatrikülastajale pisarad silma.

Näidendit tervikuna võttes oli ta huvitav ja ka kaasakiskuv. Kuid mõnigi koht võis jääda tumedaks teatrikülastajale, kes polnud lugenud varem raamatut „Nimed marmortahvlil“. Mõni koht jäi arusaadamatuks ka seetõttu, et tegelased rääkisid liiga tasa. Viimane käib eriti Ahase kohta. Näidendi lõpp tundus veidi pikale venitatuna, inimesed muutusid kannatamatuiks. Kindlasti häiris ka see, et Ahase kõnet oli tagapool vaevalt kuulda. Lõpp oli hää, kus Ahas ütleb, et nende

kangelaste nimed, kes andsid oma elu võideldes isamaa eest, kirjutatakse kuldtähtedega marmortahvlile. Kuigi nad surid, jäävad need ideed, mille eest nad võitlesid, püsima ja kajastuvad edaspidigi meie rahva hinges.

Igatahes jättis see näidend küllaltki sügava mulja ja lõi vastava meeleolu.

Ella Malva.

E. Vaigur'i

„Ajalehe abielu“

Narva Teatri ettekandel 5. novembril 1939.

„Ajalehe abielu“ on juba teine ajaviitekomöödia meie teatri repertuaaris sel poolaastal. Komöödia sisu on täiesti schablooniline: pagaritööstuses teeniv kergemeelne noormees Riks Vilbaste otsib oma vaba aja lõbusasti viitmiseks ajalehe kaudu naistutvusi ning soovitab ka oma sõbral Aadamal sedasama teha. Aadam aga on tõsisema iseloomuga, ta ei suuda asja võtta ainult naljana. Tutvunud kellegi vanema ministeeriumis teeniva preiliga — kelleks osutub Eeva Tuulik —, satubki ta kosjateele, osalt ema ning sõbra soovitude tõttu.

Abielu on aga eksitus, kuna Aadama ja Eeva iseloomud ei sobi. Preili näeb Aadamas ainult isikut oma erootiliste kalduvuste rahuldamiseks, abielu vaikse perekonnaeluna ei ole tema ideaal. Tekivad konfliktid, mis viivad abielulahutuseni, kuna Aadam leiab endale uue eluseltsilise teenijas Millas, kes samuti kui tema põlvneb maalt. Ministeeriumipreili, kes käitub suurmaailmadaamina, ei sobi abikaasaks lihtsale maanoormehele.

Näidendi motiivid on võrdlemisi vanad ja kulunud ega torka siin silma ka erilisi probleeme. Kõik areneb ameerikaliku kiirusega, psühholoogilise põhjendus jätab mitmeski kohas soovida.

Aga olgu — kui katsuksime seda komöödiat vaadelda ainult seisukohast, et ta on määratud ainult publiku meeleolu tõstmiseks ja et me muud ei või temalt nõudagi, nagu ütleb üks arvustaja. Kahjuks ei täida komöödia siingi oma ülesannet, kuna peent ning nauditavat huumorit leidub siin väga vähe, kuigi autor on nähtavasti püüdnud oma tegelaste iseloomu kujutada äärmiselt piirjoonis, et saavutada suuremat mõju. Kohati tunduvad aga situatsioonid ning väljendused labaseinagi.

Annab kahelda, kas keegi meie teatrikülastajaist selle komöödia üle tõelist lõbusust võis tunda, vahest ehk mõni lihtsameelne.

Mis puutub lavastusse, siis tööd oli tehtud tublisti, nagu selgub näitlejaist.

B. Peensaar aguli kraadepoisina oli omapärane ja huvitav — kuid kaldus vahel liialdusisse. Liiga palju koomiket võib teatri viia tsirkuse tasemeni !

Hää ja elulise tüübi andis E. Salulaht Aadamana; ta mäng oli viimisteldud ja ustav.

Amanda Lääne kapriisse ministeeriumipreilina tuli oma osaga hästi toime; ainult — kas mitte liigagi hästi — nii et näis vahel grotesksena. Need alalised jalapõrutused, kriiskamisdd ning nutuhood — tundub kaheldavana ja ebaustavana, et elukogenud neiu püüdis nende abil kõita ning peagu vägivaldselt sundida meest endale alistuma. Või on autor tõepoolest tahtnud luua sellist muljet.

Loomulikku ja täiesti head mängu pakkus A. Alaküla lihtse maanaisena, samuti olid omal kohal M. Mald ja E. Peeri; E. Torger rahuldab täiel määras: temas oli seda maatütarlapsele omast argust ning naiivsust.

Lavapildid V. Peilllt.

On näha, et meie teater on võimeline tõhusaks tööks oma praeguse koosseisu juures. Tuleb ainult loota, et repertuaaris teostatakse suurem valik, kuna näitlejate mäng üksinda ei suuda siiski rahuldada publikut, domineeriv tähtsus on sisul.

Rahvast oli pool saali, aplause ja lilli. Ka autor viibis esitendusel.

L. Lagastik.

Aforisme.

Mida vähem me elult nõuame, seda enam ta meile annab.

A. H. Tammsaare.

*

Õnnis on see, kes suudaks elada analüseerimata. See võib pähklikoores elada ja enese siiski valitsejana tunda. Teine võib maailmade valitseja olla ja siiski oma rinnas põletavat tuska tunda: enne mind oli olemas maailm oma rõõmudega

ja saab ka pärast mind olema, aga mina saan seda ainult
ühe silmapilgu maitsta. Fr. Tuglas.

*

„Võimatu“ on sõna, mis kuulub vaid hullude sõna-
tagavarasse. Napoleon.

*

Vähe armastab see, kes sõnadega suudab väljendada
kogu oma tunnete jõu. Dante.

*

Kannatusi ei peaks põlgama, sest nendeta poleks ka
rõõme. Maeterlinck.

*

Mured on nagu nõgesed: nad kõrvetavad, kui neid
õrnasti puudutada, aga hakka neist julgesti kinni, ennäe, ei
olegi valus . . . Jaan Kärner.

*

Kõik see, mis on suur inimeses, tuleb töö läbi, ja tsivili-
satsioon on ta saadus. Smiles.

*

Kes ei võitle oma vaenlastega, see on enese halvim
vaenlane. Romain Rolland.

*

Kindel otsus on parim tarkus. Napoleon.

*

Ainult üks asi torraga teha! Cecil.

Ants Linalaid
N I G Õpilasingi
esimees.

Koondugem Õpilasingi!

Nooris elab taltsutamatu tung kõrgemale eneseteostamisele. Selleks viljeldakse noorusele omase tarmukusega ja järjekindlusega oma kõrgelennulisi ideaale. Kuna ühenduses peitub jõud, siis koonduvad ühesuguste püüdluste ja huvidega noored oma organisatsioonesse, mis on jälle omakorda tugevaimaks aluseks natsioonide ja riikide eksistentsile. Seega oleks Õpilasingi üheks ülesandeks koondada oma osakondadesse eril huvidega noori ja olla abiks nende noorusenergia juhtimisel õigeile suunile.

Kuid peale selle on õpilaskonna organiseerimisel veel teine küllaltki tähtis moment — õpetada noorile ühiskondlikku meelsust. Kui koolist lahkuvad ainult üksikukuks, egoistlikuks erakuks jäävad noored, siis tuimuvad ja tülpivad nad elus varsti. Endaga piirduv, ainult enda jaoks elav isik sureb igal hetkel, kuna ta mitte midagi muud, püsivat armastades pole ka oma hinge, oma isikut pannud kuhugi püsivasse. Kui aga juba noorina õpitakse käituma ühiskondlikult, siis on koolid võimelised andma riigile ja rahvale väärikaid haritlasi juhitule. Tege-likult peabki see olema üks õpilasorganisatsioonide suurimaid eesmärke.

Narva I Gümnaasiumi ja I Progümnaasiumi õpilaste isetegevus näitab, et ka siin tahetakse sirguda väärikaiks kodanlikeks meie kallile kodumaale. Õpilasingi tegevus on muutunud intensiivsemaks, liikmete arv on tõusnud. 1937./38. õpiaastal oli Õpilasingil liikmeid 23, 1938./39. õpiaastaks tõusis Õpilasingi organiseerunute arv 87-le, ja käesoleva aasta 15. novembril oli ringil juba 121 liiget. Seega küllaltki tunnustus- väärne edu.

Õpilasingi juhatus on oma parima püüdnud anda selleks, et iga õpilane võiks töötada oma huvialal. Ja Õpilasingi juhatus loodab, et huvi isetegevuse vastu tõuseb senisest veelgi suurema hooga, ja varsti jõuame ajani, kus iga õpilane on tegev mõnes ringi osakonnas. Siis võime uhkusega kinnitada, et Narva I Gümnaasium istutab oma õpi lasisse peale teadmiste ka patriootilise mõttelaadi, ühiskondliku ühte- kuuluvustunde, ja siis on Narvast sirgunud haritlaspõlv võimeline aas- tatuhandeks kindlustama eesti kultuuri. See olgu meie ideaaliks, sinna olgu sihitud me püüdlused!

Narva I Gümnaasiumi ja I Progümnaasiumi Õpilasing.

Narva I Gümnaasiumi ja I Progümnaasiumi Õpilasing töötab praegu 6 osakonnaga. Õpilasingi juhatusse kuuluvad: Ants Linalaid (esimees), Ella Alamaa (abiesinaine), Uno Selvet (sekre- tär), Edmund Jõesaar (laekur), Endel Kallismaa ja Endel Laht. Ringi vanemaks on hr. dir. V. Nano.

Osakondade juhatused on järgmised:

Kirjandusosa- kond: Leida Lagastik (esinaine), Ellen Kess (sekretär), Ella Malva (laekur), Henn Rütman ja Valdeko Jõeste. Osa- konna vanemaks on pr. E. Janno.

Kirjandusosakonna üritustest on esmajoones mainida õpilasajakirja „Rännak Aole“ väljaandmist. Edasi korraldatakse kõne- ja vaidluskoos- olekuid ning kõne- ja deklamatsioonivõistlusi. Kirjandustegelaste täht- päevi märgitakse aktustega. Kirjandusosakond haarab oma tegevusalasse

ka draamakunsti harrastamise ja näitetrupp püüab aasta jooksul lavastada paar näidendit.

Karskusosakond: Valdeko Jõeste (esimees), Aarne Lohi (laekur), Eugenie Tshemarin (sekretär) ja Ellen Kess. Osakonna vanemaks on hr. Kr. Meikop.

Karskusosakond korraldab kõne- ja vaidluskoosolekuid, selgitades narkootiliste ainete kahjulikku mõju inimorganismile. Peale karskusidee levitamise pöörab karskusosakond tähelepanu ka enesekasvatusele ja iseloomu arendamisele.

Ajalooosakond: Eduard Jakobson (esimees), Harri Normak (laekur) ja Helmi Vint (sekretär). Osakonna vanemaks on pr. L. Annist.

Noorim ring osakondade peres on ajalooosakond. Organiseerunud on osakonda peamiselt vanemad õpilased, kes korraldavad referaat- ja vaidlusõhtuid ajaloolisil probleemel.

Sportiosakond: Endel Kallismaa (esimees), Edmund Jõesaar (sekretär), Ants Linalaid (laekur), Teodor Staak ja Ella Alamaa. Osakonna vanemaks on hr. H. Kallas.

Sportiosakond korraldab talvel käsipalli meistervõistlust, selgitades koolide ja Narva noorte meistermeeskonnad nii korv- kui võrkpallis. Edasi on talvises tegevuskavas suusatamine ja ping-pongi harrastamine. Kevadel siirdutakse staadionile, kus harrastatakse kergejõustikku ja jalgpalli.

Maleosakond: Ortvin Sarapuu (esimees), Arnold Taimre (sekretär), Paul Võrno (laekur), Enno Puusepp ja Uno Andre. Osakonna vanemaks on hr. A. Tuisk.

Maleosakonna sihiks on uute „suurmeistrite“ kasvatamine, väärika järelpõlve koolitamine Paul Keresele. Selleks korraldatakse turniir kooli meistri nimele ja proovitakse kooli maletamistasapinda koolidevahelisel võistlusel. Maleosakonna liikmeskonda, nagu ka jubatusse, kuuluvad peamiselt nooremad õpilased.

Laskurosakond: Valdeko Jõeste (esimees), Elmar Sander (laekur), Karl Shmidt (sekretär), Teodor Staak ja Bruno Kasemets. Osakonna vanemaks on hr. kpt. K. Talpak.

Laskurosakond korraldab laskeõhtuid ja võistlust. Osakonna töö sihiks on, et Eesti, maailma parima laskurmaa nimi võiks püsida ka tulevikus.

Õpilasingi revisjonikomisjoni kuuluvad Teodor Staak, Valdeko Jõeste ja Lildia Rannalt.

Liikmeid on Õpilasingil 121. Õpilasingi peategevus toimub ringi osakondades, kuna ringi üldjuhatuse tähtsamaks funktsiooniks on kooridioneerida osakondade tööd.

Seega seisab Õpilasingil ees tegevusaasta täis mitmekülgset tööd. Loodetavasti jätkub juhatustel ja liikmeskonnal noorusenergiat kogu talveks ja kõik kavatsused muutuvad tegudeks.

A. L.

J. LÄTE

Paberi-, kooli- ja
kontoritarvete-

KAUPLUSED

NARVA

Joala tän. 12 Posti tän. 55

R. Kabel

MOE- JA
PUDUKAUPLUS

PLISEERIMIS-
TÖÖSTUS

Joala 8, telef. 266.

A. APANANSKI

Kuld-, hõbe- ja kellade kauplus

Narvas, Hermanni t. 11. Telef. 2-26

Väljaandja : Narva I Gümnaasiumi ja I Progümnaasiumi Õpilasring.
Toimetus : pr. E. Janno, L. Lagastik, E. Malva, V. Jõeste, H. Rütman ja E. Kess.
K.-ü. Põhja Eesti trükk 1939 a.